

zaključiti. Zato začne 8-dnevni prekluzivni rok po 53. členu ZSDU po njegovem mnenju teči od dneva, ko je bila posamezna kršitev storjena oziroma od dneva, ko so upravičeni predlagatelji zanj izvedeli. Ne strinja se s stališčem sodišča, da lahko upravičeni predlagatelji z morebitno zahte-

vo za razveljavitev volitev čakajo toliko časa, da konkretni zainteresirani posamezniki vidijo, ali jim izid volitev ustreza ali ne, potem pa volitve izpodbijajo za nazaj zaradi spornih dejanj, ki so se morda zgodila že v zvezi s samim razpisom volitev, kandidacijskim postopkom in podobno, ne pa šele v

fazi glasovanja na volitvah. Tako vsake volitve po nepotrebnem "visijo" vse do objave volilnih izidov in 8 dni po tem, namesto, da bi se morebitne nepravilnosti rešile pravočasno, torej takrat ko so domnevno nastale. To zagotovo ne prispeva k načelu pravne varnosti.

Piše:
Goran Lukić

Sveti delavcev in zlorabe agencijskega dela

Kam vodi ne-regulacija agencijskega dela?

Bolj kot boste čakali z ukrepanjem na področju nadzora uporabe agencije za posredovanje dela, večja je možnost, da bo v podjetju namesto vse več direktno zaposlenih vse več takšnih in drugačnih »podjetnikov/kooperantov/podizvajalcev«, od katerih si bo vsak vzel svoj del finančne pogače. Tako ali drugače. Predvsem pa na račun vseh delavcev, ki delajo prek vseh teh »podjetnikov/kooperantov/podizvajalcev«. Zato je potrebno ukrepati še preden se kadrovska politika podjetja nadomesti s »poslovno prakso najemanja delavcev« in veliko preden se »poslovno prakso najemanja delavcev« nadomesti z organizirano nezakonito mrežo posrednikov dela, ki je priključena na denarni tok podjetja naročnika. Kakšna je pri tem lahko vloga svetov delavcev?

Osnovni poudarki

V prvi letošnji številki Ekonomske demokracije sem s prispevkom »Beg iz delovne zakonodaje – kako ukrepati« poskušal predstaviti vse večji problem prakse bega delodajalcev iz delovne zakonodaje, in sicer **na primeru intenzivne uporabe (neregistriranih) agencij za posredovanje dela.** Nekaj tednov kasneje se seveda trendi niso radikalno obrnili, recimo, da so se zgolj utrdili; po zadnjih podatkih Statističnega urada RS se je med marcem 2013 in 2017 število zaposlenih prek agencij povečalo s 6351 na 17.747 (SURS, 2017). Da agencijsko delo (p)ostaja (vse bolj) priljubljen način »uporabe delovne sile« med podjetji, dokazuje tudi **Napovednik zaposlovanja 2017/1 (ZRSZ)**, objavljen konec maja 2017; *Največjo rast števila zaposlenih predvidevajo delodajalci iz gradbeništva ter drugih raz-*

novrstnih poslovnih dejavnosti, kamor se uvrščajo tudi zaposlovalne dejavnosti. Oboji napovedujejo 6,3-odstotno rast zaposlenosti. Napoved je na eni strani izraz precejšnjega nihanja zaposlenosti v gradbeništvu, ki je posledica sezonskih trendov, na drugi strani pa kaže tudi, da se bodo delodajalci, ki delujejo v delovno intenzivnih panogah, še nadalje odločali za najemanje delovne sile.¹

To, da sem v prejšnjem odstavku uporabil besedno zvezo »neregistrirane agencije za posredovanje dela«, seveda ni zmeta. Ravno obratno – kot že vemo, je še kako zmotno misliti, da se težave »bega iz delovne zakonodaje« končajo »zgolj« z vse intenzivnejšo uporabo agencijskega dela. Tekom let se je namreč očitno poklopilo kar nekaj dejavnikov, ki povzročajo, da se intenzivna uporaba agencij za posredovanje

dela (lahko) intenzivno sprevača **v izjemno dobro organiziran in fleksibilen nezakonit poslovni model.** Več o teh dejavnikih takoj v nadaljevanju. Za začetek pa si ponovno pogledajmo vsem že znan primer »izvajalcev pristaniških storitev« znotraj Luke Koper, na katerem primeru se izjemno lepo vidi, do kakšnih vse razsežnosti lahko napreduje beg iz delovne zakonodaje, če se mu to dovoli.

Kaj nam povedo izvajalci pristaniških storitev?

Na Delavski svetovalnici smo 18. maja javno objavili² dokument Ministrstva za finance z imenom »Povzetek poročila o opravljenem nadzoru družb v povezavi z Luko Koper d.d. (datum dokumenta: 31. 1. 2017).« V tem povzetku, piše, da je Finančna uprava RS (FURS) v svojih preiskavah Izvajalcev pristaniških storitev (IPS) v Luko Koper izvedel še inšpekcijski nadzor pri ne-

¹ Dosegljivo na: https://www.ess.gov.si/_files/10054/NAP-ZAP_2017_I.pdf

² Dosegljivo na: <http://www.delavskasvetovalnica.si/kje-ste-preiskovalni-organi/>

katerih družbah (missing traderjih – MT), ki so bili zaznani pri poslovanju z izvajalci oziroma podizvajalci pristaniških storitev. **IPS-i sodelujejo s podizvajalci, le-ti pa poslujejo z družbami MT, ki nimajo zaposlenih, in katerih odgovorne osebe niso dosegljive.** Dalje: »zadnji v verigi praviloma dviguje nedokumentirano gotovino, ki predstavlja vir za izplačevanje zaposlenih na črno, dodatno plačilo sicer redno zaposlenih, lahko pa tudi za različne provizije«. FURS ocenjuje, da je opisano stanje primerljivo pri vseh IPS in njihovih podizvajalcih. 8. junija pa smo lahko na seji Komisije za nadzor javnih financ v Državnem zboru iz ust predstavnika FURS poslušali celo to, da se v določenih primerih denar, ki kroži v podizvajalskih verigah pod IPSi v Luki Koper dviguje in na koncu »uporabi za osebne potrebe, v igralnicah».

Pozor – **temelj te verige so IPSi.** In kakor sem že opozoril v prejšnjem članku, so IPSi po analogiji prepovedne odločbe IRSD v primeru podjetja Encon nič drugega kot **neregistrirane agencije za posredovanje dela.** Luka Koper pa je medtem v pravnem sporu s pristojnim Ministrstvom za delo, saj se je pritožila na odločbo IRSD, po katerem je Luka Koper pravzaprav kot uporabnik sodelovala z IPS-om, ki je deloval kot neregistrirana agencija za posredovanje dela. Ministrstvo za delo je z odločbo z datumom 15. 12. 2016 pritožbo Luke Koper zavrnilo. Zadeva je v tem trenutku na upravnem sodišču.

Seveda temu zapisu sledi avtomatsko vprašanje: **kako je možno, da se je oblikoval tako razvejan »poslovni model«?** Tako je – gre za več dejavnikov. Eden izmed njih je preprosto neučinkovit nadzor. Isti povzetek poročila FURSa namreč zapiše, da so »nadzori preveč kompleksni in dolgotrajni, pri čemer se sporna praksa vedno znova izvaja z ustanavljanjem novih družb, ki nastopajo v vlogi podizvajalcev IPS«. Ta zapis je izjemno podoben poročilu Inšpektorata RS za delo (IRSD) v primeru nadzora nad delodajalci, povezanimi z Gozdnim gospodarstvom Postojna, PE Marof« z dne

19. 5. 2016, kjer je uporabnik (GGP) prav tako sodeloval z neregistriranimi agencijami za posredovanje dela. No, in v tem poročilu IRSD zapiše »da je **večina obravnavnih podjetij »slamnatih«**, zoper katere so ukrepi IRSD neučinkoviti (saj je že vročitev praktično nemogoča), zato so inšpektorji skušali iskati povezave med različnimi subjekti in poskušali priti do pravega kršitelja, torej pravne ali fizične osebe, pri kateri bi lahko ugotovili dejansko stanje in ki bi ji lahko dokazali odgovornost za kršitve s področja delovnega prava. Prav to pa je način, ki presega pristojnosti, usposobljenost in pooblastila IRSD«.

Ko se dejavnik neučinkovitega nadzora poveže s »tržno priložnostjo«, ki jo ponujajo uporabniki, ki potrebujejo delavce, a ne zaposlene – tudi zato, da računovodsko prikažejo nižje stroške dela – se vse to ustrezno poklopi v vabilo k oblikovanju visoko organiziranega nezakonitega poslovnega modela posredovanja dela. **Pravzaprav je stvar žaljivo enostavna** – zakaj bi se delodajalec ubadal s pravicami zaposlenih in vso spremljajočo administracijo, če pa namesto tega raje podpiše en račun za posrednika dela? Zakaj bi se posredovalec dela ubadal z registracijo svoje dejavnosti in spremljajočo administracijo? Zakaj bi se posredovalec dela sploh ubadal s kakršno koli administracijo? Kajti manj kot je viden, manj podatkov kot pušča za sabo v uradnih evidencah, »lažje« posluje.

Kaj torej (kot svet delavcev) narediti?

Če beremo uradne nadzorne organe, ki zaporedoma sami citirajo, kako neučinkoviti so, to ni vabilo k temu, da naj se pač nič ne ukrepa. Obratno. Kajti treba si je biti na jasnem – za postavitvijo organiziranega nezakonitega poslovnega modela posredovanja dela pravzaprav stoji tržna »poslovna« odločitev oz. ugotovitev, **kaj se takšnemu »poslovnežu« v danem okolju bolj in kaj manj spleča.** Če recimo v danem okolju poslovnež oz. njegova mreža ugotovi, da tam pravzaprav ni »glasu«, ki bi po-

stal tečen ob morebitnem kršenju zakonodaje, se preprosto preskoči prvo fazo, tj. fazo »registriranega poslovnega modela« posredovanja dela in gre neposredno v drugo fazo, tj. fazo nezakonitega posredovanja dela. In če tudi potem, ko so takšni »poslovneži« že globoko zasidrani v drugi fazi, ne slišijo glasu, ki bi jih preganjal, gredo še naprej, v tretjo fazo, tj. pričnejo graditi nove podizvajalske verige »svojega« poslovnega modela, s katerimi tako zagotavljajo dotok nove delovne sile kot tudi finančno bazo oz. kritje svojega poslovanja (primer: MT). In v neki točki postane »poslovni model« tako razrašččen, da presega kakršen koli učinkovit operativen nadzor. Poslovni model pravzaprav postane **celovita ekonomska cona znotraj določenega podjetja.**

Bistvo je torej v **pravočasnem ukrepanju.** Ko se »poslovni sistem« nezakonitega posredovanja razraste iz prve prek druge do tretje faze, je že izjemno močno zasidran v vsakodnevno delo podjetja naročnika. Za učinkovit nadzor, predvsem pa preprečitev bega iz delovne zakonodaje, je nujno treba reagirati že ob prvi fazi, oziroma že celo pred njo. Kajti osnovno vprašanje je, zakaj sploh uporabljati agencijsko delo, v kakršni koli že obliki? Pri tem se spomnimo na **94. in 96. člen Zakona o sodelovanju delavcev pri upravljanju (ZSDU) o potrebnem predhodnem skupnem posvetovanju ali celo soglasju sveta delavcev, ki lahko logično velja tudi v primeru uporabe agencijskih delavcev.**³ V primeru, da se je podjetje odločilo za najem delavcev prek posrednika dela je naslednje osnovno vprašanje – ali je podjetje, ki posreduje delavce naročniku, registrirana agencija za posredovanje dela? Že v prejšnjem prispevku omenjen 163. člen Zakona o urejanju trga dela v prvem odstavku pravi: *»(1) Opravljanje dejavnosti zagotavljanja dela delavcev uporabniku je vsako zagotavljanje dela delavcev s strani pravne ali fizične osebe, s katero ima delavec sklenjeno pogodbo o zaposlitvi, uporabniku, pri katerem delavec opravlja delo pod nadzorom in v skladu z navodili uporabnika ali pretežno uporablja sredstva za opravljanje dela, ki so del delovnega procesa uporabnika.«* V primeru, da ste v tej definiciji prepoznali podjetje, ki vašemu podjetju posreduje delavce, **nujno pogledajte register domačih pravnih in fizičnih oseb za opravljanje dejavnosti zagotavljanja dela delavcev uporabniku na spletni strani Ministrstva za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti.**⁴ Če tega podjetja,

³ Po 94. členu ZSDU tako povečanje kot zmanjšanje števila delavcev (ne glede na njihovo število) predstavlja eno izmed kadrovskih vprašanj, o katerih je potrebno predhodno skupno posvetovanje delodajalca s svetom delavcev. Določba prvega odstavka 96. člena istega zakona pa se glasi: »Delodajalec mora v osmih dneh pridobiti soglasje sveta delavcev tudi v primeru, če imajo odločitve iz pete do osme alinee prvega odstavka 89. člena tega zakona ter prve in druge alinee 93. člena tega zakona za posledico povečanje ali zmanjšanje števila delavcev, če gre za večje število delavcev, po predpisih o delovnih razmerjih.«

⁴ Dosegljivo na:

http://www.mdds.gov.si/si/delovna_podrocja/delovna_razmerja_in_pravice_iz_dela/delovna_razmerja/zagotavljanja_dela_delavcev_uporabniku/

kljub temu, da ste ga prepoznali kot agencijo za posredovanje dela, ni v tem registru, nemudoma obvestite vodstvo, da mu skladno s 178. členom Zakona o urejanju trga dela grozi **globa do 30.000 evrov**, ker je sprejel napotenega delavca od delodajalca, ki opravlja dejavnost in nima dovoljenja za opravljanje dejavnosti ter ni vpisan v register ali evidenco. Obenem pa isto vodstvo obvestite, da ob nadzoru IRSD in njegovi ugotovitvi, da gre za neregistrirano agencijo za posredovanje dela, stopi v veljavo **prepovedna odločba**, po kateri inšpektor z odločbo prepove opravljanje dela delavcev, ki so zaposleni prek neregistrirane agencije za posredovanje dela.

Pozor! V tej točki imate **izjemno močan vzvod**, da vodstvo podjetja pozovete, naj

1. nemudoma prekine pogodbo s tovrstnim posrednikom dela in
2. direktno zaposli delavce, ki so v podjetju opravljali delo prek te neregistrirane agencije za posredovanje dela.

S tovrstnim ukrepanjem bo podjetje pokazalo, da je zavezano tako spoštovanju zakonodaje kot tudi da ustrezno obvladuje tveganja. V primeru pa, da podjetje kljub

vašim opozorilom nadaljuje sodelovanje s tovrstno, neregistrirano agencijo za posredovanje dela, pa je to jasen znak, da je podjetje pripravljeno sprejeti »tveganje« (sankcije nadzornih organov), zato da si zagotovi čim več fleksibilnosti za čim manj odgovornosti. Kar pomeni, da je **podjetje pripravljeno tudi sprejeti »tveganje«**, da se *druga faza* sodelovanja s posrednikom preoblikuje v *tretjo fazo* – organizirano nezakonito mrežo posrednikov dela, ki je priključena na denarni tok naročnika. Pri tem seveda opozarjamo na **87. člen Zakona o sodelovanju delavcev pri upravljanju**, ki že v prvi alineji zapiše, da svet delavcev skrbi za to, da se izvajajo zakoni in drugi predpisi, sprejete kolektivne pogodbe ter doseženi dogovori med svetom delavcev in delodajalcem. Opozarjamo pa tudi na **263. člen Zakona o gospodarskih družbah (ZGD)**, ki v prvem odstavku med drugim zapiše, da mora »član organa vodenja ali nadzora pri opravljanju svojih nalog ravnati v dobro družbe s skrbnostjo vestnega in poštenega gospodarstvenika«.

Kot svet delavcev imate torej vso pravico – in odgovornost – da v primeru kakr-

šnega koli suma kršitve delovne, socialne in gospodarske zakonodaje **podate ustrezno prijavo na ustrezne organe in seveda vztrajate pri odpravi nezakonitosti**. Seveda to velja tudi v primeru uporabe neregistriranih agencij za posredovanje dela, s pripadajočim »poslovnim omrežjem«.

Zaključek

Na koncu koncev je stvar zelo enostavna; bolj kot boste čakali z ukrepanjem na področju nadzora uporabe agencije za posredovanje dela, večja je možnost, da bo v podjetju **namesto vse več direktno zaposlenih vse več takšnih in drugačnih »podjetnikov/kooperantov/podizvajalcev«**, od katerih si bo vsak vzel svoj del finančne pogače. Tako ali drugače. Predvsem pa na račun vseh delavcev, ki delajo prek vseh teh »podjetnikov/kooperantov/podizvajalcev«.

INFORMACIJE IN TEME IZ SOUPRAVLJALSKE PRAKSE

Svet delavcev družbe UNIOR d.d. Zreče

Analiza in ocena delovanja v preteklem mandatu

Tokratni, sicer že peti mandat sveta delavcev Unior d.d. se ravnokar izteka. Zato v nadaljevanju podajam kratko analizo tega mandata v obliki prereza skozi organizacijo in način dela sveta kot organa, njegove zastavljene naloge in cilje, dosežene rezultate, oceno sodelovanja z upravo in sindikati ter še nekatere druge pomembnejše vidike njegovega delovanja v preteklih štirih letih.

Sestava in organiziranost SD

Naš svet delavcev (SD) šteje **sedem-najst članov**. Ker ima družba svoje obrate tudi izven Zreč, je tudi sestava SD takšna, da so zastopani zaposleni iz vseh, tudi zunanjih obratov. Ob izvolitvi se je uspelo v tokratni svet prebiti petim samostojnim kandidatom z **zbranimi podpisi sodelavcev**, osmim kandidatom, predlaganim s

strani **sindikata NSS**, trem kandidatom, predlaganim s strani **sindikata KNSS** in enemu kandidatu, predlaganemu s strani **sindikata SKEI**. Članov iz vrst sindikata SDU (Sindikata delavcev Unior) pa nismo imeli. Po izobrazbeni strukturi imamo člane s peto in višjo **stopnjo izobrazbe**. Večino časa trajanja mandata žal nismo imeli niti ene članice.

Na drugi redni seji smo za lažje delovanje sveta delavcev **ustanovili naslednje odbore**:

- odbor za spremljanje uresničevanja zakonodaje in kolektivnih pogodb
- odbor za varstvo pri delu in delovne razmere
- odbor za urejanje položaja posebnih skupin delavcev
- odbor za informiranje